

ταῦτα δὲ ἤδη ἄκουσον. Ἡ μὲν Εὐρώπη κατεληλύθει ἐπὶ τὴν ἡϊόνα παίζουσα τὰς ἡλικιώτιδας παραλαβοῦσα, ὁ Ζεὺς δὲ ταύρῳ εἰκάσας ἑαυτὸν συνέπαιζεν αὐταῖς κάλλιστος φαινόμενος· λευκὸς τε γὰρ ἦν ἀκριβῶς καὶ τὰ κέρατα εὐκαμπῆς καὶ τὸ βλέμμα ἡμερός· ἐσκίρτα οὖν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς ἡϊόνος καὶ ἐμυκάτο ἡδιστον, ὥστε τὴν Εὐρώπην τολμήηται καὶ ἀναβῆναι αὐτόν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, δραμαῖος μὲν ὁ Ζεὺς ὤρμησεν ἐπὶ τὴν θάλατταν φέρων αὐτήν καὶ ἐνήχετο ἐμπесῶν, ἡ δὲ πάνυ ἐκπλαγῆς τῷ πράγματι τῇ λαίᾳ μὲν εἶχετο τοῦ κέρατος, ὡς μὴ ἀπολισθάνοι, τῇ ἐτέρᾳ δὲ ἠνεμωμένον τὸν πέπλον ζυνεῖχεν.

ΝΟΤΟΣ

» Ἡδὺ τοῦτο θέαμα εἶδες, ὦ Ζέφυρε, καὶ ἐρωτικόν, νηχόμενον τὸν Δία φέροντα τὴν ἀγαπωμένην.

ΖΕΦΥΡΟΣ

» Καὶ μὴν τὰ μετὰ ταῦτα ἡδῖω παρὰ πολὺ, ὦ Νότε· ἡ τε γὰρ θάλαττα εὐθὺς ἀκύμων ἐγένετο καὶ τὴν γαλήνην ἐπισπασαμένη λείαν παρεῖχεν ἑαυτήν, ἡμεῖς δὲ πάντες ἡσυχίαν ἄγοντες οὐδὲν ἄλλο ἢ θεαταὶ μόνον τῶν γιγνομένων, παρηκολουθεῦμεν· Ἐρωτες δὲ παραπετόμενοι μικρὸν ἐκ τῆς θαλάττης, ὡς ἐνίοτε ἄκροις τοῖς ποσὶν ἐπιψάσειν τοῦ ὕδατος, ἡμμένας τὰς δαδάς φέροντες ἤδον ἄμα τὸν ὑμέναιον, αἱ Νηρηίδες δὲ ἀναδύσαι παρίππευον ἐπὶ τῶν δελφίνων ἐπικροτοῦσαι ἡμίγυμνοι αἱ πολλαί, τό τε τῶν Τριτώνων γένος καὶ εἴ τι ἄλλο μὴ φοβερὸν ἰδεῖν τῶν θαλαττίων ἅπαντα περιεχόρευε τὴν παῖδα· ὁ μὲν γὰρ Ποσειδῶν ἐπιδοθεῖκώς ἔρματος, παροχομένην τὴν Ἀμφιτρίτην ἔχων προῆγε γεγηθὼς ὀδοποιῶν νηχομένῳ τῷ ἀδελφῷ· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν Ἀφροδίτην δύο Τρίτωνες ἔφερον ἐπὶ κόγχης κατακειμένην, ἀνῆλπαντοῖα ἐπιπάττουσαν τῇ νόμφῃ. Ταῦτα ἐκ Φοινίκης ἄχρι τῆς Κρήτης ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ἐπέβη τῇ νήσῳ, ὁ μὲν ταῦρος οὐκέτι ἐφαίνετο, ἐπιλαθόμενος δὲ τῆς χειρὸς ὁ Ζεὺς ἀπῆγε τὴν Εὐρώπην εἰς τὸ Δικταῖον ἄντρον ἐρυθριῶσαν καὶ κάτω ὄρωσαν· ἠπίστατο γὰρ ἤδη ἐφ' ὅτῳ ἄγοιτο. Ἡμεῖς δὲ ἐμπесόντες ἄλλο ἄλλος τοῦ πελάγους μέρος διεκυμαίνομεν.

ΝΟΤΟΣ

» Ὁ μακάριε Ζέφυρε τῆς θέας· ἐγὼ δὲ γρύπας καὶ ἐλέφαντας καὶ μέλανας ἀνθρώπους εἴρων.»

Σ. Ν. Β.

ΤΙΣ Ἡ ΠΡΩΤΗ ΓΛΩΣΣΑ;

(ΣΟΦΩΝ ΓΝΩΜΑΙ)

Τίς ἡ πρώτη γλῶσσα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους;

Μετὰ τὰς σπουδαίας προόδους, ἅς κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἡ ἐπιστήμη τῆς γλωσσολογίας ἐποιήσατο, οἱ σοφοὶ δύνανται ὅπως οὖν θετικῶς ν' ἀποκριθῶσιν· ἡ πρώτη ἀνθρωπίνη γλῶσσα δὲν ἦτον οὐδεμία τῶν νῦν ὀμιλουμένων ἢ νεκρῶν γλωσσῶν, ἀλλ' ἄθροισμα ἐν ἀρθρῶν ἤχων βαθμηδὸν τελειοποιηθέντων. Ἴδου τί περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου γράφει σπουδαῖος ἀνὴρ, πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γλωσσολογικῆς ἐπιστήμης συντελέσας, ὁ Klaroth:

«Ὅταν κατὰ πρῶτον ὁ ἄγριος ἴδῃ πλοῖον, φέρον χιλίων ἀνδρῶν πλήρωμα, καὶ πεντακισχιλίων τόνων χωρητικότητα ἔχον, ἀνθιστάμενον δὲ κατὰ τῆς μανίας δύο στοιχείων, τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς θαλάσσης, βεβαίως θὰ νομίσῃ αὐτὸ ὡς ἔργον θεῖον καὶ ὑπερφυσικόν. Ἀλλ' ἀνὰ ἀκολουθήσωμεν κατ' ἀνιούσαν γραμμὴν τὴν βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν καὶ φθάσωμεν μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ θαυμασίου φαινομένου τῆς ναυτιλίας, θὰ εὕρωμεν τὸ εὐθραυστον ἀκάτιον ἢ τὸ ἐκ κοιλαυθέντος κορμοῦ δένδρου μονόξυλον, ἐφ' ὧν τρέμων ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐπέβη, ὅπως διασχίσῃ τὰς ὑγρὰς θαλάσσης. Τὸ αὐτὸ φαινόμενον παρατηρεῖται καὶ ἂν ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς γλώσσης· ἡ θεία αὐτῆς γένεσις βαθμηδὸν βαθμηδὸν θὰ ἐξαλείφῃται μέχρις οὗ καταλήξωμεν εἰς τοὺς βραχνοὺς καὶ εὐαρίθμους ἤχους, οὓς ἐνήρθωσεν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐν τῇ ἀγρίᾳ αὐτοῦ κα-

ταστάσει. Ἡ πρώτη τοῦ λόγου ἀρχὴ ἀνήκει εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὁμοίως ὡς καὶ τὸ μονόξυλον καὶ ἀκάτιον περὶ ὧν ἐποιησάμεθα λόγον. Ἡ δὲ παιδικὴ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἡλικία πολλὴν παρουσιάζει ὁμοιότητα τῇ τῶν ἀτόμων· ἀμφότεραι ἐκ σκοτεινῶν καὶ συγκεχυμένων ὁρμῶνται ἰδεῶν, αἰτινες βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εὐκρινίζονται καὶ μορφοῦνται· μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ παιδίον, χειραγωγούμενον πάντοτε ὑπὸ ἡλικιωμένων ἀνθρώπων, τελειοποιεῖ ἐν βραχυχρονίῳ διαστήματι τὴν χρῆσιν τῶν διανοητικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, ἐν ᾧ τὸ τέκνον τῆς φύσεως, ἀφειμένον εἰς τὴν ἰδίαν φυσικὴν ἀνάπτυξιν, δεῖται αἰῶνων πολλῶν ὅπως φθάσῃ εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν τῆς τελειοποιήσεως.»

Ἄλλὰ τοιαύτη δὲν ἦτο καὶ ἡ γνώμη τῶν σοφῶν τοῦ μεσαίωτος. Ζήτημα τοσοῦτον σπουδαῖον δὲν ἔλειψεν ἐνωρὶς νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴν αὐτῶν, ἵκαναὶ δὲ ἔρευναι καὶ συζητήσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐγένοντο. Καὶ παρουσιάσθησαν μὲν λύσεις πολλαί, ἀλλ' ὡς συνήθως συμβαίνει εἰς τὰς τοιαύτας συζητήσεις, αἱ λύσεις αὐταὶ ἦσαν τοσοῦτον παράδοχοι καὶ διάφοροι ἀλλήλων, ὥστε ἀρκετὰ περίεργος εἶναι ἡ ἐξέτασις αὐτῶν.

Πρώτη κατὰ φυσικὴν συνέπειαν ἔρχεται ἡ γνώμη τῶν ῥαββίνων ὑπομνηματιστῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τοῦ Ταλμούδ, ὅτι ἡ πρώτη γλῶσσα, ἡ μήτηρ ὄλων τῶν γλωσσῶν, ἦν ἡ σαμαριτικὴ, ἡ ἀρχαιοτέρα δὴλον ἑβραϊκὴ. Τῇ γνώμῃ ταύτῃ συντάσσονται καὶ πολλοὶ τῶν χριστιανῶν συγγραφέων, ἐξ ὧν ἀρκούμεθα νὰ παραθέσωμεν τὸ ἐπόμενον χωρίον τοῦ χρονογράφου Δωροθέου, ἀρχιεπισκόπου Μονεμβασίας, ἐν ᾧ γίγνεται λόγος περὶ τῆς πυργοποιίας καὶ τῆς συγχύσεως τῶν γλωσσῶν· τὸ ἀπόσπασμα δὲ τοῦτο εἶναι καὶ κατὰ τοῦτο περίεργον, καθ' ὅσον ἐξ αὐτοῦ μαυθάνομεν, ποίας ιδέας εἶχον ὅ τε ἀρχιεπίσκοπος Μονεμβασίας καὶ πολλοὶ ἄλλοι προγενέστεροι αὐτοῦ περὶ τῶν μετὰ τὴν

πυργοποιίαν ὀμιλουμένων γλωσσῶν, διότι οὐ μόνον βλέπομεν παραδόξως συγχεομένας τὰς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας γλώσσας καὶ διαλέκτους, ἀλλ' ἐτι καὶ προστιθεμένας γλώσσας μυθικῶν καὶ ἀνυπάρκτων λαῶν.

«Καὶ οὕτως ἔρρηξεν (ὁ Θεὸς) σύγχυσιν καὶ ζάλην καὶ ἀσυμφωνίαν εἰς τὰς γλώσσας αὐτῶν, ὅπου ἔκτιζαν καὶ ὑπηρετοῦσαν, καὶ ἔφεραν πᾶσαν ὕλην, καὶ ὀμιλοῦσαν ξένας γλώσσαις, αἱ ὁποῖαι εἶναι καθὼς λέγουσιν αὐταί :

» Ἑβραῖοι. Σύροι. Χαλδαῖοι. Μῆδοι. Πέρσαι. Ἀραβες. Χαμπαισαῖοι. Μαγνιδαῖοι. Τάροι. Χαλαμνοῖται. Σαρακηνοί. Κάσπιοι. Ἀλβανίται. Πάρθοι. Ἰνδοί. Αἰθίοπες. Αἰγύπτιοι. Λίβυοι. Χεταῖοι. Σαῖοι. Ἐλαμίται. Φερενοί. Γεργεσαῖοι. Ἰδουμαῖοι. Σαμαρίται. Φοίνικες. Κλαγομανοί. Σπυριανοί. Κασσιανοί. Πίσιδες. Παφλαγόνες. Γαλαῖται. Φράγγοι. Ἕλληνες. Θετταλοί. Μακεδόνες. Γίγαντες. Δάρδανοι. Σαυρομάται. Γερμανοί. Ἰσπανοί. Ἀλαμανοί. Νοισσοίροι. Δαλμάται. Ῥωμαῖοι. Λατῖνοι. Λιγέροι. Δελιακοί. Ἰδιανοί. Βρετανοί. Βούλγαροι. Ῥούσοι. Τοῦρκοι. Τατάροι. Μονοκέρατοι. Κυνσκέφαλοι. Πίθηκοι. Οὐγκλέζοι (Ἄγγλοι). Ἰβηροί. Σκύθαι. Καππαδόκαι. Κυρηναῖοι. Κατελάνοι. Βλάχοι. Σικελοί. Οὐγγροί. Σέχοι. Τζαρκάσοι. Λαζοί.

» Καὶ ἔγιναν ἄλλοι τῶν ἄλλων ὡσαν ἔξω φρενῶν, καὶ ἕνας τὸν ἄλλον δὲν ἐγροῖκα τί ζητᾷ· ἔκραζαν νὰ φέρουν ἀσβέστην καὶ ἤφερναν πέτραν, ἔκραζαν νὰ φέρουν πέτραις, καὶ ἤφερναν πηλὸν καὶ ἄλλην ὕλην. Καὶ τότε λέγουσιν, ὅτι ἐμερίσθησαν αἱ γλώσσαις αὐταῖς· καὶ οἱ κτίζοντες τὸν πύργον ἐδισκορπίσθησαν ἐνθεν κακεῖθεν, καὶ ἐκατοίκησε καθένας εἰς τὸν τόπον ὅπου τοῦ ἄρεσεν, καὶ ὁ τόπος τῆς πυργοποιίας ὀνομάσθη Βαβυλῶν, καὶ ἐρμηνεύεται σύγχυσις· ἐκεῖ γὰρ συνεχέθησαν αἱ γλώσσαι τῆς μεγάλης ἐκείνης πυργοποιίας ὡς εἶπαμεν. Ὁ δὲ Ἑβραῖος δὲν ἦτον εἰς τὴν βουλήν νὰ γένη ἡ πυργοποιία. Καὶ διὰ τοῦτο αἱ φωναὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐσυγχίσθησαν καὶ ἀπώλοντο, ἀμὴ τοῦ Ἑβραῖου

δὲν ἐχάθη, καὶ αὕτη ἡ φωνὴ ὅπου ὠμίλει ὁ Ἑβραῖος, ἦτον τοῦ Ἀδάμ ὥστε Ἑβραϊκῆ ἦτον ἡ ὀμιλία ὅπου ὠμίλει ὁ Ἀδάμ ἀπὸ τοῦ ὁποίου Ἑβραῖοι ὠνομάσθησαν αἱ Ἑβραῖοι, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ Ἑβραϊκῆν ἐκάλεσαν (*).

Ἐν τούτοις ἐν τῇ πυργοποιίᾳ, παρὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος ἀρχιεπισκόπου, δὲν ἀπωλέσθησαν ἅπασαι αἱ λέξεις τῆς ἀρχικῆς γλώσσης, διότι ὁ θεὸς ἐφέεισθη φαίνεται μιᾶς, τῆς λέξεως σάκκος, ἣτις ὁμοία εἰς ὅλας σχεδὸν διεσώθη τὰς γλώσσας. Καὶ τοῦτο διότι οὐδεὶς τῶν ἐργατῶν, ἐγκαταλείπων τὸν πύργον τῆς Βαβέλ, ἐλησμόνησε τὸν σάκκον του· τοῦτο πιστοποιεῖ ὁ σοφὸς Ἰωάννης Gogorius Becanus ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Origines Antverpianæ, ὑπερ εἰς μέγα σχῆμα ἐξέδω ἐν Ἀμβέρπη τῷ 1869.

Ὁ αὐτὸς σοφὸς, ἐξ ἐθνικῆς ἰσως φιλοτιμίας ὀρμώμενος, ἀναγράφει ὡς πρώτην γλῶσσαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τὴν κιμβρικὴν, τὴν ἀρχαιοτέραν δὴλον ὅτι γλῶσσαν τῆς πατρίδος του. Ἀλλὰ καὶ ὁ Brigant, συγγραφεὺς πατρίδα πατρίδα ἔχων τὴν γαλλικὴν Βρεττανίαν, πρώτην γλῶσσαν, μετὰ πολλῶν ἄλλων συμπατριωτῶν του, θεωρεῖ τὴν βρεττανικὴν, καὶ ἀποδεικνύει τοῦτο ἐτυμολογικῶς. Ὁ Ἀδάμ, λέγει, τρώγων τὸ ὑπὸ τῆς Εὐας δοθὲν αὐτὸ ὀλέθριον μῆλον, ἐδυσκολεύθη εἰς τὴν κατάποσιν καὶ κινδυνεύων νὰ πνιγῇ ἐφώνησεν βρεττανιστί: a tam (ὅπερ μεθερμηνευόμενον σημαίνει τ ἰ κ ο μ μ ἄ τ ι !). τότε ἡ Εὐα τῷ ἀπεκρίθη ἐπίσης βρεττανιστί εν! (π ἰ ε) (**).

Ἐπισημότερον ὅμως χαρακτηῖρα φέρουσιν οἱ διίσχυρισμοὶ τῶν Ἰσπανῶν, οἵτινες διατείνονται ὅτι μόνη ἡ παρὰ τὰ Πυρρῆναῖα μέχρι τοῦ νῦν λαλουμένη βασκικὴ γλῶσσα δύναται νὰ ἔχη ἀξιώσεις ὅτι ὠμιλήθη ὑπὸ τοῦ Ἀδάμ.

Καὶ ὁ μὲν Ἰσπανὸς J. B. Ergo, ἐν τινι

*) Δωροθέου, Βιβλίον ἱστορικόν. Νέα ἐκδοσις. Ἐνετίησιν 1784. σ. 17—18.

**) Πρὸς. Curiosités philologiques, géographiques et ethnologiques 1853. σ. 2.

συγγράμματι τοῦ ἐπιγραφομένου El Mundo primitivo καὶ ἐκδοθέντι ἐν Μαδρίτη τῷ 1844, πειρᾶται ν' ἀποδείξῃ ὅτι πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, πρὶν ἔτι ἀναφανῶσιν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Βαβυλώνιοι, οἱ σοφοὶ Βάσκοι εἶχον καταρτίσει σύστημα περὶ τοῦ παντός, ἐν ᾧ διελάμβανον περὶ τῆς κινήσεως τῶν ἀστρῶν, καὶ περὶ ὄλων τῶν ζώων καὶ φυτῶν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν σμικροτάτων· τὸ σύστημα τοῦτο μένει ἄγνωστον παρ' ἡμῖν, οὐδεμίᾳ ὅμως, κατὰ τὸν Ἰσπανὸν τοῦτον συγγραφέα, μένει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Ἀδάμ, ὅστις κατὰ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἔθηκεν ὀνόματα πᾶσι τοῖς ζώοις καὶ τοῖς φυτοῖς (*), ἐκ τῆς βασκικῆς γλώσσης παρέλαβε τὰς ὀνομασίας ταύτας, ἀφ' οὗ οἱ σοφοὶ Βάσκοι τοσοῦτον σοφὰ πράγματα εἶχον γράψει. Ἐκτὸς ὅμως τοῦ συγγραφέως τούτου σύνοδος ἐπισκόπων ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῶ τῆς Παμπελούνης συνεζήτησε πρὸ διακοσίων περίπου ἐτῶν τὰ ἐξῆς θέματα.

1) Ἡ βασκικὴ γλῶσσα εἶναι ἡ πρώτη γλῶσσα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους;

2) Ἡ βασκικὴ γλῶσσα ἦν ἡ μόνη, ἣν ὠμίλου ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐα;

Κ' ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου ζητήματος τὰ σοφὰ τῆς συνόδου μέλη ὡμολόγησαν ὅτι δὲν δύναται νὰ δώσῃ σαφῆ καὶ καθαρὰν ἀπάντησιν, ἐπὶ τοῦ δευτέρου ὅμως εἶπον, ὡς ἀναφέρει τὸ πρακτικὸν τῆς συνεδριάσεως, ὅτι οὐδεμίᾳ ὑπῆρχεν ἀμφιβολία, καὶ ὅτι δὲν θὰ ἦτο παντάπασιν δύσκολον νὰ τὸ ἀποδείξωσι (**).

Οἱ ἀνωτέρω μνημονευθέντες σοφοὶ περὶωρίσθησαν μόνον εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς γλώσσης τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐας, καὶ ταύτην παρεδέχθησαν ὡς τὴν πρώτην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους γλῶσσαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ ἀνακαλύψεις αὗται δὲν ἐφάνησαν ἐπαρκεῖς, προσεπάθησαν νὰ ὀρίσωσι καὶ

*) Γενεσ. Β. 20. «Καὶ ἐκάλεσεν Ἀδάμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ.»

**) Βλ. Laramendi, El imposible vencido (οὕτως ἐπέγραψεν ὁ Laramendi τὴν γραμματικὴν τῆς βασκικῆς γλώσσης ἣν ἐξέδω.)—Πρὸς. Hennequin, Essai sur l'analogie des langues. Bordeaux 1838. σ. 60.

τὴν γλῶσσαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων. Οὕτω λοιπὸν ὁ σοφὸς Γοδεφρείδος Henselius ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Synopsis universae philologiae δίδει λεπτομερεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ ἀλφαβήτου τοῦ Ἀδάμ, τοῦ ἀλφαβήτου τοῦ Ἐνώχ, τοῦ τοῦ Νῶε, καὶ περὶ τῆς γλώσσης τῶν ἀγγέλων (*). Ὁ δὲ Ἀνδρέας Κέμπης διῆχουρίζεται εἰς τὸ βιβλίον αὐτοῦ περὶ τῆς γλώσσης τοῦ Παραδείσου, ὅτι ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Ἀδὰμ ὠμίλησε σουηδιστῆ, ὁ Ἀδὰμ ἀπεκρίθη δανιστῆ, τὴν γαλλικὴν δὲ γλῶσσαν μετεχειρίσθη ὁ ὄφις ὅπως πείσῃ τὴν Εὐάν.

Οἱ Πέρσαι, ὡς ἀναφέρει ὁ Chardin, παραδέχονται ὅτι τρεῖς γλῶσσαι ὠμιλοῦντο ἐν τῷ παραδείσῳ, ἡ περσικὴ, ἡ ἀραβικὴ καὶ ἡ τουρκικὴ. Καὶ ὁ μὲν Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐά ὠμίλου τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ποιήσεως, τὴν περσικὴν ὁ ὄφις ὅπως πείσῃ τὴν Εὐάν μετεχειρίσθη τὴν γλῶσσαν τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς πειθοῦς, τὴν ἀραβικὴν ὅτε δὲ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἔμελλε νὰ τοὺς ἐκδιώξῃ, βλέπων ὅτι δὲν τὸν ὑπήκουον οὔτε ἀραβιστῆ οὔτε περσιιστῆ, μετεχειρίσθη τὴν γλῶσσαν τῆς ἀπειλῆς καὶ τῶν προσταγῶν, τὴν τουρκικὴν.

Ὅλα ὅμως ταῦτα, καίτοι ὑπὸ τῆς γνώμης τοσοῦτων σοφῶν ἀνδρῶν ἐπικυρούμενα καὶ βεβαιούμενα, εἶναι πάντοτε εἰκασίαι, καὶ κατὰ φυσικὴν συνέπειαν ὑποχωροῦσι πρὸ τῶν ἐπιστημονικῶν πειραμάτων. Ἴδου διατί πλειότερα προσόντα ὡς πρώτη τοῦ ἀνθρωπίνου γένους γλῶσσα ἔχει ἡ γλῶσσα τῶν Φρυγῶν ἢ τις ἀπεδείχθη τοιαύτη ἐνεκά τινος πειράματος τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Ψαμμητίχου, ὅπερ ὡς ἐξῆς διηγείται ὁ Ἡρόδοτος:

«Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμητίχον σφῶν βασιλευσάει, ἐνόμιζον ἐσωτοῦς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ δὲ Ψαμμητίχος βασιλεύσας ἠθέλησε εἰδέναι, οἵτινες γενόιντο πρώτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἐσωτῶν, τῶν δὲ ἄλλων ἐσωτῶς. Ψαμμητίχος δὲ ὡς οὐκ ἐδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτων ἀνευρεῖν, οἱ γενόιντο πρώτοι ἀν-

*) σ. 20. — Τὸ σύγγραμμ μὲν τοῦτο ἐξεδόθη ἐν Νυρεμβέργῃ κατὰ τὸ 1744.

θρώπων, ἐπιτεχνῆται τοιόνδε: παιδία δύο νεογνά ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων δίδοι ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποιμνία τροφῆν τινα τοιόνδε, ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίον αὐτῶν μηδεμίαν φωνὴν ἔναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἐσωτῶν κέεσθαι αὐτά, καὶ τὴν ὄρην ἐπαγινέειν σοι αἴγας. πλῆσαντα δὲ τοῦ γάλακτος τᾶλλα διαπρήσσεσθαι. Ταῦτα δὲ ἐποίησε καὶ ἐνετίλλετο ὁ Ψαμμητίχος ἐθέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαγθέντων τῶν ἀσπίμων κνυζημάτων, ἦντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. Τάπερ ἦν καὶ ἐγένετο. Ὡς γὰρ οἰέτης χρόνος ἐγεγόνε ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι, ἀνοίγοντι τὴν θύρην καὶ ἐπιόντι τὰ παιδία ἀμφοτέρω προσπίπτοντα βεκὸς ἐφώνεον ὀρέγοντα τὰς χεῖρας, τὰ μὲν δὲ πρώτα ἀκούσας ἤσυχος ἦν ὁ ποιμὴν, ὡς δὲ πολλάκις φοιτῶντι καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὲ σημήνας τῷ δεσπότῃ ἤγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. Ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμητίχος ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βεκὸς τι καλέουσι, πυνθανόμενος δὲ εὐρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. Οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιοῦτω σταθμησάμενοι πρήγματι, καὶ Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἐσωτῶν.»—(*)

Οἱ σοφοὶ ὅμως Αἰγύπτιοι δὲν παρετήρησαν φαίνεται ὅτι οἱ παῖδες, εἰθισμένοι ἐκ γενετῆς ν' ἀκούωσι τὰ βελάσματα τῶν ποιμνίων, ἐξέβαλον, ὡς ἦν ἐπόμενον, φωνὰς προσομοίας. Ἄλλως δὲ, οὐδὲν ἀποδεικνύει, ὡς καὶ ὁ Voltaire παρατηρεῖ, ὅτι φωνάζοντες βεκὸς ἐζήτουν ἄρτον.

Πρὶν καταλήξωμεν τὸν λόγον ἠθέλωμεν καὶ ἡμεῖς προσπαθήσει ν' ἀποδείξωμεν, καθὸ Ἕλληνας, τὴν Ἑλληνικὴν πρώτην γλῶσσαν τοῦ κόσμου, ἂν δὲν μᾶς προελάβανεν ὁ σοφὸς Barrois. Ὁ σοφὸς οὗτος ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Dactylogogie διῆχουρίζεται ὅτι κατ' ἀρχὰς οἱ ἄνθρωποι ὠμίλου διὰ τῶν δακτύλων, ὁ δὲ Ἀδὰμ ὁσάκις ἠθέλε νὰ εἴπῃ εἰς τὴν Εὐάν ὅτι πεινᾷ συνάπτων τοὺς πέντε δακτύλους, τοὺς ἔφερεν ἐπανελλημένως πρὸς τὸ ἀνοικτὸν στόμα του (**). Ἄλλ' ὅμως ὁ Θεὸς ἀπεφάσισε νὰ ὁμιλῶσι καὶ ἄλλην γλῶσσαν ὡς ἄνθρωποι, καὶ ἠνέωξε τὰ χεῖλη αὐτῶν. Ἡ γλῶσσα δὲ αὕτη, ἦν ὁ συγγραφεὺς ὀνομάζει πατριαρ-

*) Ἡρόδοτ., Β: 2.

**) Barrois, Dactylogogie σ. 33.— Μὴ εὐτυχῆσαντες νὰ εὕρωμεν τὸ περίεργον τοῦτο σύγγραμμ ἐρανεζόμεθα τὰς παρούσας πληροφορίας ἐκ τινος βιβλιογραφίας τοῦ κ. Ραγκλιθ, δημοσιευθείσης ἐν Πανδώρα (τ. Β'. σ. 727—729.—1831.)

χικὴν καὶ προελληνικὴν ἦτον αὐτὴ ἢ Ἑλληνικὴ. Ὁ Ἀδάμ λοιπὸν καὶ ἡ Εὐὰ ὅταν ὠμίλησαν διὰ τοῦ στόματος, ὠμίλησαν ἑλληνιστί· καὶ τοῦτο ἐπιβεβαιούσι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ ὀνόματά των, διότι τὸ μὲν Ἀδάμ παράγεται ἐκ τοῦ α καὶ δάμνω, οἶονεὶ ὁ ἀδάμαστος, ὁ ἰσχυρὸς, Εὐὰ δὲ ἐκ τοῦ εὐς, ἡ καλὴ, καὶ Ἐδέμ ἡ κατοικία των ἐκ τοῦ ἔδω, τρώγω, διότι ἦτο κήπος καὶ εἶχε πολλὰς ὀπώρας. Ἡ Ἑλληνικὴ δὲ αὕτη ἀρχαίτυπος γλῶσσα ἐκχυδαίσθεισα πολλαχῶς, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς μορφήν καὶ καθαρότητα διὰ τοῦ Ἰάφεθ, ὅστις πάλιν διὰ τῶν Πελασγῶν τὴν διέσπειρεν ἐφ' ὅλην τὴν γῆν. (*) Παρέμεινε δ' ἡ γλῶσσα ἐκείνη παρ' ὅλοις τοῖς ἔθνεσι, τοῖς Κινέζοις, τοῖς Δρυϊδαίς, τοῖς Μεξικανοῖς, ὡς γλῶσσα τῶν σοφῶν, γλῶσσα τῶν ἱερέων ἀπόκρυφος, ἣς ἡ ἐγχωρίως λαλουμένη ἦν θυγάτηρ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον παραφθαρεῖσα Παρέμεινε δ' ὁμοίως παρ' ὅλοις ταῖς ἔθνεσι καὶ ἡ ἄλλη γλῶσσα ἢ διὰ τῶν σχημάτων, ἢ κυρίως γλῶσσα, ἣς ἡ φωνὴ ἦτο μόνον βοήθημα, καὶ εἰς ἣν δυνάμεθα ν' ἀναγνωρίσωμεν δύο περιόδους, τὴν σχηματολογικὴν, πρὶν ἐφευρεθῆ ἢ φωνή, καὶ τὴν κυρίως δακτυλολογικὴν ἀφ' οὗ ἐφευρέθη. Τούτων ἡ δακτυλολογικὴ ἢ δακτυλογολογία, τῆς ἀδαμιαίας ἐκείνης σχηματολογίας πρωτότοκος θυγάτηρ, διὰ τοῦτο ὁμοιομόρφως καὶ ἀπαραλλάκτως διεσπαρμένη καθ' ὅλον τὸν κόσμον καὶ διατηρουμένη ἐφ' ὅλων τῶν αἰώνων, ἐστηρίζετο πάντοτε ἐπὶ τῆς ἀρχαιτύπου Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ὅτι οὗτος εἶναι ὁ ἀρχαιότατος τρόπος τοῦ διαλέγεσθαι, μαρτυρεῖ, λέγει ὁ συγγραφεὺς, ἀψευδῶς καὶ ἠλίου προφανέστερον ἢ ἱερὰ Γραφή, ἢ μᾶλλον τὸ κηρύττει ὁ Κύριος τοῖς Ἰουδαίοις· διότι τὸ χωρίου τοῦ Ἡσαίου (ΜΘ'. 16): Ἐπὶ τῶν χειρῶν μου ἐξωγράφησά σου τὰ τείχη, ὀρθῶς μεταφραζόμενον ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἔχει οὕτω: Σὲ ἠκρίβωσα ταρσῶν τῶν ἐπί!! (**). Καὶ αὐτῆς

ἡ βᾶσις εἶναι ἀπαραλλάκτος τῆ τῆς ἱερογλυφικῆς (ἣν ἔθεσεν ὁ συγγραφεὺς, ἀναγινώσκων τὸ ἀπεικονιζόμενον ἀντικείμενον ἑλληνιστί, καὶ λαμβάνων τὸ πρῶτον γράμμα τῆς λέξεως, καὶ εἶτα κατὰ βούλησιν αὐτὸ συμπληρῶν), με μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἀντὶ δι' εἰκόνων ἢ πρωτοφωνία ἐκφράζεται διὰ διαθέσεως τῶν δακτύλων. Οἶον ἐν τῇ ἱερογλυφικῇ ὁ θέλων νὰ γράψῃ τὴν λέξιν Αἰτῶ χαράττει ἓνα Ἄετον, ἐν ᾧ ἐν τῇ δακτυλογικῇ διαθέτει τὰ δάκτυλα τῆς χειρὸς εἰς τρόπον, δι' οὗ παρίσταται Α. Καὶ οὕτω ἀναγινώσκει καὶ διευκρινίζει πολλὰς ἐπιγραφὰς καὶ πολλὰς θέσεις δακτύλων ἐν ἀγάλμασι ἢ εἰκόσιν ἢ ἀναγλύφοις ἐρμηνεύει κατὰ τὸ σύστημά του· πρὸς ἐκτίμησιν δὲ τοῦ συστήματος τούτου ἐν μόνον παράδειγμα εἶναι νομίζομεν ἀρκετὸν. Ἐπὶ Αἰγυπτιακοῦ ἀναγλύφου παρίσταται ὁ Ὄσιρις καὶ ἡ Ἴσις, καὶ εἰς αὐτοὺς παρουσιάζει νεκρὸν ὁ Ἄνουβις, ἐν ᾧ κρατεῖ εἰς τὴν χεῖρα ἄρτον. Εἰς τοὺς δακτύλους αὐτῶν ἀναγινώσκει ὁ κ. Βαρρόν: Εἰς μὲν τοὺς δακτύλους τῆς Ἰσιδος Ε καὶ Δ, ἦτοι Ἐάω Δεῦρο· εἰς δὲ τοὺς τοῦ Οσίριδος: Ε ἦτοι Ἐρύω· ὁ Ἄνουβις δὲ προσθέτει διὰ τῶν δακτύλων του, Α Α ἦτοι Ἄρτον Ἄζω· ὑπὸ τὸ ἀνάγλυφον ὑπάρχει φοινικικὴ ἐπιγραφή, ἣν ὁ κ. Βαρρόν ἀναγινώσκει ἑλληνιστί, διότι, ἀναγνωρίζων τὰ γράμματα INKAT NIΣΤ ΣΤ, ἀναγινώσκει ἑλληνιστί IN (τεν) K(τικ) AT NIΣ(ο) T(ης) ΣΤ(έγω) δηλαδὴ Ἐντευκτικὴ νησιωτῆς στέγω, δηλαδὴ Ἰλεοὶ προστάται τῶν νησιωτῶν.

Ἀκούων τις τὰς γνώμας τῶν σοφῶν ἃς ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναφωνήσῃ μετὰ τοῦ Βολταίρου ὅτι ἡ πρώτη τοῦ ἀνθρωπίνου γένους γλῶσσα εἶναι ἀστρεῖα χίμαιρα (*).

Ν. Γ. Π.

*) Voltaire, Dictionnaire philosophique, art. ABC. «Philosophiquement parlant, et abstraction respectueuse faite de toutes les inductions qu'on pourrait tirer des livres sacrés, dont il ne s'agit certainement pas ici, la langue primitive n'est elle pas une plaisante chimère?»

*) Αὐτ. σ. 44.—Πανδύραξ Β'. σ. 727.

**) Barrois, σ. 52.—Πανδύραξ, σ. 728.